

อ นุ ส า ร

อุดมศึกษา

ISSN 0125 - 2461 ปีที่ 26 ฉบับที่ 261 มีนาคม 2543

ศูนย์สารสนเทศ
Library and information Center NIDA

29 พ.ค. 2543

การประชุมสมมนา
ดำเนินการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ระดับโทม
วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2543
ณ ห้องราชเทวี โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ

บทความความรับผิดชอบ ของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีต่อสังคม

อุดมศึกษา

เอกสารเผยแพร่ ของ กบววมหาวิทยาลัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า	ที่ปรึกษา	
● ความก้าวหน้าการปฏิรูปอุดมศึกษา ของทบวงมหาวิทยาลัย	3		รศ.วันชัย ศิริชนะ นายปราโมทย์ โชติมงคล รศ.ทองอินทร์ วงศ์โสธร รศ.สงคราม เหลืองทองคำ นางพัชรี พิทยชาวล
● มหาวิทยาลัยกับทางรอดของแผ่นดิน	5	บรรณาธิการ	นายกมล ศรีประสาธน์
● พันธกิจของรัฐที่พึงมีต่อมหาวิทยาลัย ในบริบทใหม่	6	กองบรรณาธิการ	นายกฤษณ์กร วงศ์ไทย นางสาวปิยาณี วิริยานนท์ นายคนุพล อุ่นจินตามณี นางสาวจรินทร์ ธนาศิลป์กุล นางปราณี ชื่นอารมณ์ นายพรชัย สิทธินันท์ นายบุญคง สีเสน นายจรัส เล็กเกาะทวด นายอุดมศักดิ์ ศรีแก้ว นายวิรัตน์ มานะมุติ
● บทบาทและความรับผิดชอบของ มหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคม	8		
● โครงการอบรมหลักสูตรการพัฒนา ผู้บริหารระดับสูงมหาวิทยาลัย	10		
● ข้ออ่อนด้อยของงานวิชาการในระบบ อุดมศึกษาไทย	14		
● การพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัย เกี่ยวกับโรคเอดส์	17		
● การวิจัยปัญหาเฉพาะประเทศไทย: ด้านโรคเอดส์	18		

เจ้าของ ทบวงมหาวิทยาลัย โทร. 245-8323, 245-8923 FAX. 245-8923, 245-8930

ผู้โฆษณา นายกฤษณ์กร วงศ์ไทย

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. 2153612, 2183563-4

ความก้าวหน้าการปฏิรูปอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย

นายประจวบ ไชยสาส์น รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยได้รายงานความก้าวหน้าการปฏิรูปอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย ในการแถลงข่าวร่วมระหว่างทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2543 ณ ห้องประชุมกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

ความมุ่งหวัง

การปฏิรูปอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มุ่งหวังที่จะให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยเป็นแหล่งความรู้อันทันสมัย เป็นศูนย์รวมของผู้ทรงปัญญาของประเทศ ที่สามารถถ่ายทอดสู่บัณฑิตให้มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถศึกษาวิจัยเพิ่มพูนองค์ความรู้และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ทัดเทียมกับอุดมศึกษาชั้นนำในต่างประเทศ มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหาร มีระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นที่เชื่อถือและได้รับการรับรองจากองค์กรภายนอก มีการจัดหลักสูตรการศึกษาที่ทันสมัย และรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างหลากหลาย ด้วยความเสมอภาค และสามารถร่วมมือหรือแข่งขันกับนานาชาติในระดับประเทศได้

ผลการดำเนินการที่ผ่านมา

จากความมุ่งหวังดังกล่าว ทบวงมหาวิทยาลัยได้เตรียมการปรับปรุง บทบาท อำนาจหน้าที่และการจัดสร้างองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับสาระบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาโดยลำดับโดยได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการด้านปฏิรูปอุดมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทบวงมหาวิทยาลัยรวม 7 ชุด คือ คณะทำงานเตรียมการและเสนอการปรับบทบาทของสำนักงานปลัดทบวง

มหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ คณะทำงานปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา คณะทำงานจัดระบบการบริหารและจัดการอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน คณะทำงานจัดมาตรฐานและการประกันคุณภาพอุดมศึกษา คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรอุดมศึกษา คณะทำงานจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการอุดมศึกษา คณะทำงานพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการอุดมศึกษา โดยได้เชิญอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในสาขาที่เกี่ยวข้องมาเป็นคณะทำงาน เพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว

คณะทำงานทั้ง 7 ชุด ได้คิดและดำเนินการปฏิรูปมาเป็นระยะๆ มีความก้าวหน้าในเรื่องต่างๆ หลายประเด็นด้วยกัน พอจะสรุปได้ดังนี้

ในด้านการเรียนการสอน ได้มีคณะทำงานเฉพาะกิจ 3 คณะ เพื่อปฏิบัติหน้าที่เร่งด่วนตามแผนปฏิบัติการ อาทิ การเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน การวัดและประเมินผลผู้เรียน จัดทำหลักเกณฑ์ รูปแบบแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

ในด้านการจัดระบบบริหารและการจัดการอุดมศึกษา ได้ร่างแนวคิดในเรื่องต่างๆ หลายประการ อาทิ แนวคิดการจัดทำโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา แนวคิดในการกำหนดกรอบ หลักเกณฑ์ ในการจัดองค์ประกอบ จำนวน การสรรหาและการดำรง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการอุดมศึกษา แนวคิดการกำหนดกรอบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการจัดการศึกษาเฉพาะทาง และการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ในด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพ ได้มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในส่วนของทบวง สถาบันราชภัฏ

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล งามอาชีวศึกษาและกรมพลศึกษา พบว่าทุกแห่งมีระบบที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันบ้างก็ในเรื่องการนิยามศัพท์ และองค์ประกอบที่ใช้ในการตรวจสอบ ซึ่งคณะทำงานจะหลอมรวมระบบประกันคุณภาพที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อกำหนดกรอบและแนวปฏิบัติต่อไป เพื่อให้สังคมได้รับประโยชน์มากที่สุด

ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรอุดมศึกษา ได้มีการพิจารณาการจัดตั้งองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยถือหลักว่าจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการกระจายโอกาสและติดตามประเมินผล ขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษารูปแบบ หาข้อดีข้อเสียของแต่ละรูปแบบคาดว่าในไม่ช้านี้คงจะเห็นรูปแบบขององค์กรกลางการบริหารงานบุคคลได้อย่างชัดเจนขึ้น

ในด้านการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการอุดมศึกษา ได้พิจารณาในเรื่องการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการอุดมศึกษา การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายเงิน ซึ่งก้าวหน้าไปได้ในระดับหนึ่ง โดยคณะทำงานเห็นว่าการระดมทรัพยากร จะมีทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน และมาจากแหล่งต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ผู้เรียน และสถานประกอบการ ฯลฯ ทรัพยากรเหล่านี้อาจจะนำมาจัดตั้งเป็นกองทุน ใน 2 ลักษณะ คือ กองทุนคงยอดเงินต้น (Endowment Fund) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเงินในระยะยาวให้แก่สถาบันอุดมศึกษา และกองทุนหมุนเวียน (Revolving Fund) ซึ่งจะมีการศึกษารายละเอียดต่อไป

ในด้านพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการอุดมศึกษา ได้มีการประมวลข้อมูลทั้งจากผู้แทนกรมการศึกษานอกโรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลด้านพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในระดับการศึกษาพื้นฐานและการศึกษารูปแบบ การดำเนินงานในต่างประเทศ โดยคณะทำงานได้ให้ความสำคัญกับเรื่องข้อเสนอแนะในการจัดตั้งหน่วยงานกลางเป็นลำดับแรก รวมทั้งเรื่องแนวความคิดและยุทธศาสตร์ การศึกษาตลอดชีวิต และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการกำหนดบทบาทและหน้าที่หน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ความเห็นโดยสรุป

ทบวงมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการตามแนวคิดในการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นเลิศและแข่งขันกับนานาชาติได้ การปรับปรุงสถานภาพของมหาวิทยาลัยให้มีการบริหารงานที่คล่องตัว มีอิสระในการทำงานจากระบบราชการปกติ และมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนการสร้างองค์ความรู้ออกมาสู่สาธารณชนและชาติบ้านเมือง ถือเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ในการปฏิรูปอุดมศึกษา

การปฏิรูปอุดมศึกษามีหัวใจหลักคือการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรให้รับผิดชอบการให้การศึกษา การค้นคว้าหาความรู้ถ่ายทอดแนะนำให้กับนักศึกษา ให้เขาเป็นคนเก่ง เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี รู้จักใช้ความรู้สติปัญญาประกอบอาชีพ ผมถือว่าสุดยอดแล้ว

นับต่อไปนี้ประมาณ 30 เดือนการรวม 3 หน่วยงานเป็นกระทรวงเดียวกันได้ถือเป็นความสำเร็จระดับหนึ่ง แต่แก่นแท้ของการปฏิรูปการศึกษาคือ นักเรียน นิสิต นักศึกษาที่จะเติบโตเป็นเยาวชน พลเมืองของชาติมีคุณภาพเพียงใดนั่นคือจุดแข่งขันของชาติกับประเทศอื่นๆในโลก

สรุปสาระสำคัญ ปาฐกถาพิเศษ

“มหาวิทยาลัยกับทางรอดของแผ่นดิน”

นายชวน หลีกภัย
นายกรัฐมนตรี

หัวข้อเรื่อง “มหาวิทยาลัยกับทางรอดของแผ่นดิน” เป็นหัวข้อที่เหมาะสมกับสภาวการณ์ของประเทศไทยที่กำลังประสบภาวะวิกฤต ซึ่งภาวะวิกฤตนี้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุกด้าน เกิดกระแสผลักดัน เป็นเหตุให้ทุกคน ทุกฝ่าย ต้องร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหา โดยพยายามพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สามารถเผชิญปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของคน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต

รัฐบาลได้ดำเนินโครงการการลดอัตราค่าเล่าเรียนภาครัฐ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารงาน เนื่องจากภาวะวิกฤตของชาติเกิดจากข้อบกพร่องของคนและระบบที่สร้างขึ้นโดยคน ดังนั้นการพัฒนาคนและระบบจึงเป็นความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย ภารกิจของมหาวิทยาลัยจะจัดการศึกษาเพียง 4-5 ปี จัดว่าเป็นช่วงปลายของระบบการศึกษา นิสิตมหาวิทยาลัยโดยสภาพความเป็นจริงแล้วเป็นคนที่ถูกหล่อหลอมมาก่อนข้างดี มหาวิทยาลัยก็จะมีหน้าที่โดยตรงในการเสริม เต็ม แต่ง ให้ดีขึ้น ดังนั้นภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยก็คือ

1. การพัฒนาคนของประเทศ ประเทศของเรามีปัญหาที่ต้องยอมรับคือ คุณภาพของคนยังไม่ถึงขีดสูงสุด แต่ก็อยู่ในระดับที่ไม่ตายนักหากเปรียบเทียบในระดับภูมิภาค จึงเป็นภาระของมหาวิทยาลัยที่จะต้องคิด ต้องรับผิดชอบต่อความอยู่รอดของชาติ ความล้มเหลวหรือความสำเร็จในเรื่องนี้มาจากระบบที่มหาวิทยาลัยสร้างขึ้น เพราะคนที่เป็นกำลังสำคัญของ

สังคม ของประเทศชาติ ออกมาจากระบบมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องสร้างคนให้ไปอยู่ในสังคม ดังนั้นในการผลิตบัณฑิตจึงต้องคำนึงถึงสภาพสังคมภายนอกด้วย

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยในปัจจุบันคือจะมีค่านิยม ทศนคติในเรื่องความรับผิดชอบต่องาน ความหนักเอาเบาสู้ และความผูกพันต่องานลดลง จึงเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องทบทวนบทบาทในการผลิตบัณฑิตคือ ทำอย่างไรจึงจะได้คนที่รู้จริง เก่งจริง และปฏิบัติได้จริง เพราะคนที่รู้จริง ปฏิบัติได้จริงจะมีงานรองรับ ดังนั้นภารกิจของมหาวิทยาลัยควรจะได้นำไปคิดและปฏิบัติ

2. การวิจัย รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนการวิจัยเนื่องจากรัฐบาลเชื่อว่า การวิจัยเป็นประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศในอนาคต รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวิจัยจึงเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัย ที่ควรปรับปรุงและพัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. การบริหารงานในมหาวิทยาลัย การบริหารงานในมหาวิทยาลัยที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ก็เป็นอีกทางรอดหนึ่งที่จำเป็นต้องคิด ต้องทำ รัฐบาลให้การสนับสนุน เนื่องจากเป็นความต้องการของผู้อยู่ในวงการศึกษที่ต้องการอิสระ และประการสำคัญที่สุดประชาชนจะได้ประโยชน์จากคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้น จะทำให้ทุกคนเก่งขึ้น จะทำให้นุศลากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยเป็นมหา-

วิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น รัฐบาลจะสนับสนุนงบประมาณเพื่อการบริหารของมหาวิทยาลัยอย่างเพียงพอ ทำให้เมื่อออกไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแล้ว มหาวิทยาลัยจะสามารถสร้างมาตรฐานคุณภาพในการบริหารงานและพัฒนาคนของประเทศได้ดีขึ้น

4. การสร้างมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เป็นทางหนึ่งของความอยู่รอดของมหาวิทยาลัยและประเทศชาติ สิ่งสำคัญที่ขอฝากให้คิดคือ นอกจากการสร้างมาตรฐานคุณภาพการศึกษาแล้ว ควรสร้างให้บัณฑิตมีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปด้วย

“...นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีความภาคภูมิใจ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัย และพลังสำหรับการสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่ง ให้ไปในทางที่ถูก ที่อำนวยผลเป็นประโยชน์อันพึงประสงค์...”

สรุปสาระสำคัญ ปาฐกถาพิเศษ

“พันธกิจของรัฐที่พึงมีต่อมหาวิทยาลัยในบริบทใหม่”

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

บริบทใหม่ คือ สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก หรือภาวะโลกาภิวัตน์ อันมีสาเหตุมาจาก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดสภาพการณ์ที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. ด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร : ปัจจุบันมีการเชื่อมโยงข่าวสารจากการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพรวดเร็วจึงทำให้เกิดการใช้ข้อมูลสารสนเทศเดียวกัน

ได้ทั้งโลก การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกิดได้ในระยะสั้น รวดเร็ว กว้างไกล จึงเกิดการแข่งขันกันมากในทุกด้าน

2. ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง : มีการแข่งขันกันในรูปแบบแปลกๆ เพราะภาวะโลกาภิวัตน์ จึงทำให้เกิดเสรีภาพของการลงทุน การประกอบอาชีพ โดยผ่านเครื่องมือและการสื่อสาร ชุมชน และสังคมมี

5. ความเป็นเลิศทางวิชาการ มหาวิทยาลัยควรใช้ศักยภาพของตนที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ เช่น มหาวิทยาลัยในต่างจังหวัดก็ไม่ควรละทิ้งชุมชนและท้องถิ่น แต่ควรใช้ศักยภาพของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้ศักยภาพของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่นด้วย

ในท้ายที่สุดขออัญเชิญกระแสพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์มาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังนี้

การเคลื่อนไหวสูง มีการแลกเปลี่ยนกันทางด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ คนมีสิทธิมากขึ้น ค่านิยมของคนมีการปรับเปลี่ยน รูปแบบทางการเมืองจึงถูกปรับเปลี่ยนไปด้วย

3. ด้านการศึกษา : เนื่องจากสถาบันการศึกษาเป็นแหล่งผลิตคน จึงมีความจำเป็นต้องผลิตคนให้มีคุณภาพเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งองค์การทางการศึกษาต้องปฏิรูปการบริหารการจัดการใหม่ให้สอดคล้องกับภาวะปัจจุบันด้วย

เมื่อพิจารณาคำว่าทางรอดของแผ่นดิน ก็หมายความว่าคนที่คนหรือหน่วยงานแสวงหา “จุดเหมาะสม” ของการยอมรับและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับจุดเหมาะสมนั้น ในขณะเดียวกันก็รักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้ด้วย การปรับเปลี่ยนมีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญคือ ปัจจุบันประชาชนคนไทยมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่หลากหลาย สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการปรับตัวของมหาวิทยาลัยที่จะต้องกำหนดบทบาทตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง ในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาเอกลักษณ์ของตนเอง

ความท้าทายที่เกิดขึ้นกับการปรับเปลี่ยนบทบาทของมหาวิทยาลัยในยุคสังคมโลกาภิวัตน์

1. บทบาทหน้าที่ในด้านตอบสนองความต้องการของสังคม ในขณะเดียวกันต้องแก้ไขความเชื่อและค่านิยมของสังคมที่ต้องการศึกษาเพราะ “ปริญญานิยม”

2. คุณภาพของบัณฑิตอันเป็นผลผลิตในอนาคตย่อมมีความหลากหลายออกไปทั้งเพื่อสนองความ

ต้องการทั้งภาคเศรษฐศาสตร์และในขณะเดียวกันก็สนองความต้องการภาคสังคม

3. ระบบการบริหารและการจัดการน่าจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีแนวคิดที่สำคัญคือ

3.1 ระบบการบริหารงานที่ดีน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้เกิดประสิทธิภาพ

3.2 ระบบการบริหารการจัดการภายในที่ดีน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้เกิดประสิทธิภาพ

“ประเด็นความท้าทายที่สำคัญคือ ปัจจุบันบุคลากรในมหาวิทยาลัยรู้สึกไม่มั่นใจในด้านความมั่นคงเมื่อออกนอกกระบวนแล้ว”

3.3 มหาวิทยาลัยควรสร้างความตระหนักต่อหน่วยงาน องค์กร สังคมภายนอก ให้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกัน ช่วยเหลือกันพัฒนาประเทศ

บทบาทของรัฐที่พึงมีต่อมหาวิทยาลัย

จากสภาพสังคมยุคโลกาภิวัตน์และความท้าทายในการกำหนดบทบาทของมหาวิทยาลัยดังกล่าวแล้ว รัฐจะสนับสนุนมหาวิทยาลัยดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนความเป็นอิสระทางวิชาการของมหาวิทยาลัย

2. สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา โดยมีระดับการสนับสนุน “ไม่ต่ำกว่า” การสนับสนุนในปัจจุบัน

3. สนับสนุนด้านอื่นๆ อย่างหลากหลาย เช่น การประสานประโยชน์กับหน่วยงานบริการอื่นๆ (การขอต่อรองกับสำนักงบประมาณ ฯลฯ) การวิจัย เป็นต้น

บทบาทและความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคม

ข้อเขียนที่นำเสนอนี้เป็น การสรุปสาระสำคัญโดยย่อจากการอภิปรายของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอุดมศึกษาจำนวน 3 ท่านในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในอนาคตนั้น ผู้อภิปรายได้แสดงแนวคิดในด้านบทบาทและความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคม สรุปได้ดังนี้คือ

นายชุมพล ศิลปอาชา อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ในอนาคต (3-5 ปี) ประเทศไทยยังมีสภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ก่อให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินงานตามบทบาทดังนี้คือ

1. กระแสวิกฤตทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะตกงานหรืออื่นๆ ทำให้ขวัญของบุคลากรตกต่ำ สิ่งนี้เกิดทั้งภาครัฐและเอกชนและจะยังคงสภาพอยู่ในระยะ 3-5 ปี ก่อให้เกิดผลกระทบกับมหาวิทยาลัยทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. สมรรถนะพลังขับเคลื่อนของมหาวิทยาลัยในระยะ 3-5 ปีนี้มีอุปสรรคซึ่งเกิดจากความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร ขาดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนเกิดความขัดแย้งในบทบาท ทำให้ขาดแหล่งพลังในการพัฒนา

3. ความเท่าเทียมกันเชิงคุณภาพของการศึกษาแต่ละระดับ ประเทศไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาอยู่หลายหน่วยงาน ซึ่งต่างก็ผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพหลากหลาย นักเรียนเหล่านี้เป็นตัวป้อนหรือเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัย

ในส่วนความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยนั้นควรประกอบด้วย

1. ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มหาวิทยาลัยต้อง

ตระหนักในภาระงานผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเพื่อแก้ปัญหาของสังคม

2. จำกัดการขยายตัวด้านปริมาณหรือการขยายบริการที่ซ้ำซ้อนกัน แต่ให้ความสนใจด้านคุณภาพ

ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี/ประธานคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา

จากปฏิญญาสากลของมหาวิทยาลัยปี 1950 ที่ได้ตกลงร่วมกัน 3 ประการคือ (1) เสรีภาพวิชาการ (2) ความเป็นอิสระ (3) ความรับผิดชอบต่อสังคม ความคาดหวังของสังคมไทยที่มีต่อมหาวิทยาลัยนั้น เป็นความคาดหวังที่มีความเข้มจนแสดงออกทางกฎหมาย ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เช่น การกำหนดคุณสมบัติของนักการเมืองที่ต้องจบปริญญาตรี แสดงถึงความคาดหวังว่ามหาวิทยาลัยจะผลิตคนที่มีคุณภาพไปรับใช้สังคม หรือการกำหนดให้มืองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งมีอธิการบดีเป็นกรรมการ แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังที่ว่ามหาวิทยาลัยมีบทบาทในการสร้างความถูกต้องและเหมาะสมในระบบต่างๆ และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 60 ระบุว่ามหาวิทยาลัยเป็นหลักในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน สังคมคาดหวังว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวมของความจริง ความดี และความงาม เป็นแบบอย่างของสังคม เพราะมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่พิทักษ์รักษาความถูกต้อง ขอบธรรมและยุติธรรม

ดังนั้นมหาวิทยาลัยจะทำภารกิจเพียง 3 ประการตามปฏิญญาคงไม่เพียงพอ

มหาวิทยาลัยเป็นดัชนีชี้ความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม ซึ่งตัวมหาวิทยาลัยต้องเจริญด้วยใน

มุมมองกลับกัน ถ้าสังคมต้องการให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันหลักตามที่คาดหวัง สังคมและรัฐต้องสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยอยู่ได้ พัฒนาได้ สามารถปฏิบัติตามพันธกิจได้ทั้ง 3 ประการ

สรุป

1. มหาวิทยาลัยมีบทบาทชั้นนำสังคม ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของมหาวิทยาลัย ในอดีต มักทำในแง่ของการวิพากษ์วิจารณ์ แต่ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยจะต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมๆ กันไปด้วย

2. ในการพัฒนาต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับมหาวิทยาลัย โดยการให้อิสระและเสรีภาพทางวิชาการ และต้องเพิ่มธรรมาภิบาล (Good Governance) ใช้ความรอบรู้ และความเก่งของบุคลากร ให้ถูกต้องเหมาะสม

3. จากปฏิญญาสากล สามารถสรุปเป็นหลัก 3 ประการคือ

3.1 มหาวิทยาลัยต้องมีความเป็นสากลนิยม (Universalism)

3.2 มหาวิทยาลัยต้องเป็นพหุกิจนิยม (Phuralism)

3.3 มหาวิทยาลัยดำรงอยู่เพื่อมนุษยชาติ (Humanism)

ศ.ดร.เทียนฉาย กีระนันท์ อดีตอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/อดีตประธานที่ ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย

โดยภาพรวมแล้วบทบาทและความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคมในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้

1. มหาวิทยาลัยต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. มหาวิทยาลัยควรมีเอกภาพในการบริหาร แต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ

3. บทบาทของมหาวิทยาลัยต้องรับผิดชอบต่อด้านพัฒนาและช่วยเหลือสังคม ในขณะเดียวกันสังคมก็พัฒนาและช่วยเหลือมหาวิทยาลัย

4. มหาวิทยาลัยต้องปรับปรุงกลไกการบริหารงานภายในให้มีประสิทธิภาพ

5. มหาวิทยาลัยต้องเน้นคุณภาพ คือ มาตรฐานทางวิชาการ

6. มหาวิทยาลัยเป็นผู้ชั้นนำสังคม

โครงการอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารระดับสูงมหาวิทยาลัย

จัดโดย ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับมูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย

1. หลักการและเหตุผล

ด้วยสถาบันอุดมศึกษา ถือเป็นแหล่งกำเนิดความก้าวหน้าทางวิทยาการ และเป็นแหล่งผลิตบุคลากรที่เป็นผู้นำในสาขาต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ การบริหารสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้และทักษะความชำนาญด้านการบริหารจัดการรวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเท่าที่ผ่านมาพบว่าผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชนของไทย ส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการศึกษา ฝึกอบรมมาทางด้านการบริหารโดยตรง ประกอบกับนโยบายการให้มหาวิทยาลัยของรัฐออกจากระบบราชการ ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันกัน

ด้วยเหตุผลนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับมูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย จึงได้จัดโครงการพัฒนาผู้บริหารระดับสูงมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมระยะยาวเพื่อพัฒนาผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาในด้านการเสริมสร้างวิสัยทัศน์ การพัฒนาความรู้และทักษะการจัดการ ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรม และเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่าง

สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศโดยใช้เวลาในการฝึกอบรมทั้งหมด 35 วัน ประมาณ 230 ชั่วโมง โดยจะจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 3 เมษายน - 19 พฤษภาคม 2543

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

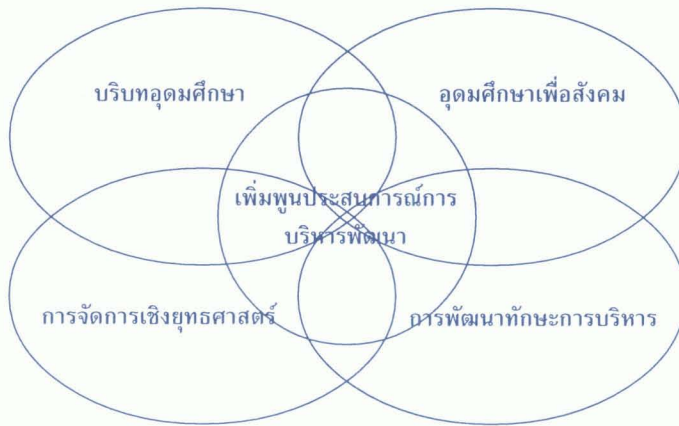
2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะการบริหารของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความสามารถในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่สอดคล้องและเท่าทันต่อสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของอุดมศึกษาในอนาคตอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2.2 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากการฝึกอบรมแล้วผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 50 คน จะมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน มีพฤติกรรมการตัดสินใจบริหารงานที่เป็นระบบตั้งอยู่บนเหตุผล มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการบริหารจัดการ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถาบันในประเทศและระดับนานาชาติ

3. ขอบเขตเนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชา

กลุ่มวิชาที่ 1 บริบทของอุดมศึกษา

ประกอบด้วยหัวข้อวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้
ดังนี้

- การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปอุดมศึกษา
- การปฏิรูปการเมือง การบริหารกับการปฏิรูปการบริหารอุดมศึกษา
- การแข่งขันเสรีกับการบริหารอุดมศึกษา
- บทบาทอุดมศึกษาในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ
- อุดมศึกษากับการสรรค์สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- อุดมศึกษากับการเสริมสร้างสังคมที่เข้มแข็ง
- การอภิปรายและสรุปประเด็นการเรียนรู้เกี่ยวกับบริบทของอุดมศึกษาที่มีต่อปรัชญาบทบาทและการบริหารอุดมศึกษาในอนาคต
- การประชุมปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับบริบทของอุดมศึกษา

กลุ่มวิชาที่ 2 อุดมศึกษาเพื่อสังคม

ประกอบด้วยหัวข้อวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้
ดังนี้

- อุดมศึกษากับการตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น
- อุดมศึกษากับการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาธุรกิจ
- การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- การอภิปรายประสบการณ์ของอุดมศึกษากับการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสรุปประเด็นการเรียนรู้เกี่ยวกับอุดมศึกษาเพื่อสังคม
- การประชุมปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอุดมศึกษาเพื่อสังคม

กลุ่มวิชาที่ 3 การจัดการสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพที่แข่งขันได้

ประกอบด้วยหัวข้อวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้
ดังนี้

- ปรัชญาอุดมศึกษาและการบริหารอุดมศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
- การบริหารอุดมศึกษาเชิงเปรียบเทียบ
- การบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
- กลยุทธ์การจัดการการเปลี่ยนแปลงสถาบันอุดมศึกษา

- การบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งผลงาน
- การตลาดเชิงกลยุทธ์ของสถาบันอุดมศึกษา
- การระดมทุนและการบริหารการเงินของสถาบันอุดมศึกษา
- การบริหารวิชาการเพื่อความเป็นเลิศของอุดมศึกษา
- การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของอุดมศึกษา
- การประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษา
- การอภิปรายประเด็นสำคัญในการบริหารอุดมศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงและสรุปประเด็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพที่แข่งขันได้
- การประชุมปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดการสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพที่แข่งขันได้

กลุ่มวิชาที่ 4 การพัฒนาทักษะการบริหาร

ประกอบด้วยหัวข้อวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

- การพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ
- การพัฒนาทักษะของการพัฒนาตนเอง
- ทักษะการสื่อสารและการจัดการการทำงานเป็นทีม
- การจัดการความเครียดและเสริมสร้างสุขภาพของผู้บริหาร
- การพัฒนาภาวะผู้นำและการตัดสินใจ
- จริยธรรมในการบริหารงานตามรอยพระยุคลบาท
- การอภิปรายประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของผู้บริหารและการสรุปประเด็น การเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการบริหาร

กลุ่มวิชาที่ 5 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารพัฒนาอุดมศึกษา

ประกอบด้วยหัวข้อวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

- การดูงานชุมชนเข้มแข็ง การบริหารงานของธุรกิจและการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในประเทศและต่างประเทศ
- การจัดทำ/นำเสนอเอกสารรายงานส่วนบุคคล (ประสบการณ์การบริหาร)
- การจัดทำ/นำเสนอเอกสารรายงานกลุ่ม (การดูงานและการแก้ปัญหาทางการบริหาร)
- การประชุมปฏิบัติการรวบยอดเกี่ยวกับประเด็นสำคัญที่ทำทายการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในการแข่งขันเสรี
- การเสวนาร่วมกับผู้บริหารของทบวงมหาวิทยาลัยและของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสานต่อความคิด ความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

4. ระยะเวลาและสถานที่

ระยะเวลาการฝึกอบรม 35 วันทำการ

กำหนดเวลาจัดฝึกอบรม ระหว่างวันที่ 3 เมษายน - 19 พฤษภาคม 2543 ณ โรงแรมเซนจูร์พาร์ค ถนนราชปรารภ กรุงเทพฯ และสถานที่ต่าง ๆ

5. วิทยากร

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐ เอกชน และต่างประเทศ

6. กลยุทธ์/วิธีการฝึกอบรม

เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Action Learning Workshop) ขอบเขตกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเสริมสร้างความเข้าใจในแนวคิด การบรรยายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การอภิปรายเป็นคณะของผู้ทรงคุณวุฒิ การศึกษาดูงานในพื้นที่ การศึกษาตัวอย่างของความสำเร็จ (Best Practices) ทั้งในและต่างประเทศ การประชุมปฏิบัติการเพื่อนำประสบการณ์จริงมาวิเคราะห์เรียนรู้ร่วมกันในประเด็นที่เห็นว่ามี ความสำคัญ และการวางแผน กำหนดแผนปฏิบัติการ

พัฒนาที่เกิดการร่วมคิด ซึ่งจะผูกพันเป็นพันธกิจที่จะต้องร่วมทำและร่วมรับผิดชอบให้บรรลุผลต่อไป

7. คุณสมบัติของผู้รับการฝึกอบรม

1. เป็นคณาจารย์ซึ่งมหาวิทยาลัยคัดเลือกมา แห่งละไม่เกิน 2 คน โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1.1 เป็นผู้ที่มีอายุไม่เกิน 55 ปี

1.2 เป็นผู้ที่มีมหาวิทยาลัย/สถาบัน พิจารณาแล้วเห็นว่ามียศวิทยภาพ ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าภาควิชาหรือเทียบเท่าขึ้นไป

1.3 มหาวิทยาลัย/สถาบัน พิจารณาเห็นชอบให้เข้ารับการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร และได้อนุมัติค่าลงทะเบียนและค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงานนอกสถานที่ จำนวน 30,000 บาท ให้แก่โครงการแล้ว

2. เป็นผู้ที่ทบวงมหาวิทยาลัยโดยคณะกรรมการบริหารโครงการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความสมัครใจและสมควรได้เข้ารับการฝึกอบรม

8. การรับรองผลการฝึกอบรม

ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมและได้รับการพิจารณาจากทบวงมหาวิทยาลัยให้ได้รับประกาศนียบัตร และเข็มเชิดชูเกียรติ จะต้อง

1. มีเวลาเข้ารับการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของระยะเวลาทั้งหมดในหลักสูตร

2. เข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายครบถ้วนตามหลักสูตร โดยมีผลงานเป็นที่น่าพอใจ ของคณะกรรมการดำเนินการโครงการ

9. อัตราค่าลงทะเบียน

ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงานนอกสถานที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รายละ 30,000 บาท

10. งบประมาณ

1. งบประมาณทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 4,169,500 บาท

2. งบประมาณของส่วนราชการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสังกัด จำนวน 1,500,000 บาท

ผู้อำนวยการหลักสูตร

รองศาสตราจารย์ ชาติชาย ณ เชียงใหม่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. คณะทำงานดำเนินการโครงการฝึกอบรมหลักสูตร การพัฒนาผู้บริหารระดับสูงมหาวิทยาลัย

2. สำนักส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

3. มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย

ทบวงมหาวิทยาลัย

ส่วนฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ

สำนักส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหาร

สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

328 ก.ศรีอยุธยา ราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทร. 2461106-10, 2460025

ต้อ 506, 776, 514

โทรสาร 2457918-19

ข้ออ่อนด้อยของงานวิชาการในระบบอุดมศึกษาไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์

ในการพิจารณาเรื่องงานวิชาการนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะได้เริ่มจากปัญหาหรือข้ออ่อนด้อยในเรื่องของงานวิชาการเสียก่อน เพื่อที่เราจะได้เข้าใจประเด็นต่างๆ ได้อย่างแจ่มชัดและมีความหมายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเราได้ศึกษาแนวทางการบริหารในรายละเอียดต่อไป เพราะเมื่อเราพิจารณาหัวข้อการบริหาร เราจะได้ภาพชัดเจนขึ้นว่า เราจะแก้ปัญหาได้เพียงใด และเราจะเสนอแนะทิศทางใหม่ๆ ที่ก้าวล่วงปัญหาที่มีอยู่แล้วได้เพียงใดด้วยพร้อมกันไป

นอกจากนั้นในการพิจารณาจุดอ่อน หรือ ข้อด้อยของงานวิชาการยังทำให้เรามีขอบเขตของการมองปัญหาที่กระชับชัดเจน รู้ว่าในสถาบันอุดมศึกษาของเราโดยเฉพาะของไทยและของประเทศเพื่อนบ้านนั้นมีขอบเขตของปัญหาอยู่ที่ใด ลักษณะเด่นของข้ออ่อนด้อยมีอะไรบ้าง เมื่อเราพิจารณาการดำเนินงานทางวิชาการในเชิงของรายละเอียดและแนวปฏิบัติต่อไปเราจะมองขอบเขตของปัญหาได้ชัดเจนขึ้น

ปัญหาและข้ออ่อนด้อยของงานวิชาการที่จะกล่าวถึงในส่วนนี้จะกล่าวถึงภาพรวมหลักของไทยที่ผู้เขียนมีประสบการณ์ตรง ขณะเดียวกันก็ได้ประมวลลักษณะร่วมที่เป็นของอาเซียนเข้าไว้บางส่วนด้วยเพราะโดยเนื้อแท้แล้ว ปัญหาทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียนนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่จะมีแตกต่างกันก็เพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

ข้ออ่อนด้อยข้อแรกคือการขาดนโยบายทางวิชาการที่คมและชัดเจน

ข้ออ่อนด้อยที่กลายเป็นปัญหาของงานวิชาการที่สำคัญข้อแรกคือการที่สถาบันอุดมศึกษาไทยไม่มีนโยบาย

ทางวิชาการที่คมคาย เข้มข้นและชัดเจนพอ ในบางสถาบันที่ผู้เขียนได้เคยไปสัมผัสมานั้นอาจกล่าวได้ว่ายังไม่มีเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะแจ้งบอกกล่าวและทำความเข้าใจกับบุคลากรของสถาบันอย่างมากพอทำให้บุคลากรของสถาบันไม่มีทิศทางที่ชัดเจนว่าจะนำพาและพัฒนาสถาบันไปทางใด เมื่อเป็นดังนี้แต่ละคนก็จะทำไปตามที่ตัวเองคิด ชอบและสนใจ ทิศทางและภาพรวมของงานวิชาการจึงยังไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

บางสถาบันมีกล่าวไว้บ้างแต่ก็กล่าวไว้กว้างๆ ว่า จะส่งเสริมการสอน การวิจัยและการบริการวิชาการ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่นโยบายในลักษณะนี้ยังไม่เข้มข้นและชัดเจนพอ เพราะสถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำงานหลักทั้ง 4 ด้านอยู่แล้ว แต่จะสอนอย่างไร เพื่ออะไร จะวิจัยเรื่องใด แนวไหนเป็นพิเศษ รวมทั้งบริการวิชาการและทำนุบำรุงเพื่อจะบริการให้ใครและทำนุบำรุงวัฒนธรรมอะไรเพื่ออะไรก็ยังไม่มีการกล่าวไว้อย่างชัดเจนพอ

นอกจากนั้นการกำหนดทิศทางของบางสถาบันที่มีอยู่ก็เป็นทิศทางและนโยบายที่ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร โดยการกำหนดนโยบายที่บ่งบอกว่าสถาบันจะก้าวไปข้างหน้าอย่างไร สถานะของสถาบันจะอยู่ในลำดับไหนของประเทศ ลำดับไหนของภูมิภาคก็ยังไม่มีการกล่าวถึงอย่างมาก ทำให้การบริหารงานวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาของไทยและของอาเซียนไม่มีเป้าหมายเชิงอนาคตที่เข้มข้นพอ

ข้ออ่อนด้อยประการที่สอง คือ งานวิชาการของไทยยังไม่ลึกและเข้มข้นเพียงพอ

ข้ออ่อนด้อยข้อนี้มองเห็นได้ชัดเจนในสังคม

อุดมศึกษาของไทย ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าเมื่อมีการประชุมวิชาการหรือมีการแก้ปัญหาทางวิชาการเราจะต้องพึ่งนักวิชาการจากประเทศอเมริกา ยุโรปและญี่ปุ่นอยู่ การพัฒนาวิชาการในบ้านเราและภูมิภาคของเราต้องคอยดูว่าประเทศทางยุโรปและอเมริกาเขามีทิศทางไปทางไหน เราจึงจะส่งเสริมด้านนั้นตามไป งานวิจัยค้นคว้าที่มีลักษณะเฉพาะเป็นจุดเด่น เป็นทางเลือกของเราเอง ยังมีไม่มากนักและไม่เข้มข้นพอ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคมศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์ก็ตามยิ่งโดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแล้วเราเกือบจะเรียกได้ว่าตามหลังโลกเขาอย่างมากทีเดียว ยิ่งคงความเข้มแข็งทางวิชาการด้วยแล้ว เรายังขาดเนื้อหาสาระที่ลึกและเข้มในประเด็นปัญหาของเราเองอย่างมาก และการมองปัญหาของเราเองก็ขาดฐานทางวิชาการและการวิจัยที่เข้มแข็งพอ ส่วนใหญ่เรายังยึดในสามัญสำนึกอยู่อย่างมาก

ข้ออ่อนด้อยประการที่สาม คือ งานวิชาการของไทยยังพึ่งพิงวิชาการจากต่างประเทศอยู่อย่างมาก

ข้ออ่อนด้อยข้อนี้สืบเนื่องจากข้อแรกเมื่องานวิชาการเราไม่ลึกพอ เมื่อเราจำเป็นต้องใช้วิชาการมาช่วยในการพัฒนาประเทศเราจึงต้องพึ่งวิชาการจากต่างประเทศเขาอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือในระบบของงานอุตสาหกรรมที่เราจะพบว่าเทคโนโลยีขั้นสูงในวงอุตสาหกรรมเรายังต้องอาศัยวิชาการความรู้และเทคโนโลยีของต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา นอกจากวงการอุตสาหกรรมแล้วในทางด้านเทคโนโลยีอื่นๆ เรายังต้องพึ่งวิชาการของต่างประเทศและของนอกภูมิภาคอยู่อย่างมากเช่นกัน ในทางธุรกิจการค้าเรายังอาศัยที่ปรึกษาต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา ในทางครุศาสตร์/ศึกษานั้นวิชาการต่างๆ เรายังต้องพึ่งกระบวนวิชาความรู้ รวมทั้งเอกสารข้อมูลของประเทศเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นเรายังไปภูมิใจพ้อไปกับสาระหลักเกณฑ์ของต่างประเทศจนละเลยการค้นคว้าของเราไป จนแม้เราค้นคว้าของเราแล้ว เรายังต้องรอ

มาตรฐานการรับรองของเขาเสียอีก เราไม่มีมาตรฐานของเราเองเสีย

ข้ออ่อนด้อยประการที่สี่ คือ สารวิชาการยังไม่ตรงต่อปัญหาของประเทศและภูมิภาคอย่างแท้จริง

สืบเนื่องจากในข้อต้นที่เราจำเป็นต้องหยิบยืมความรู้ของต่างประเทศและต่างภูมิภาคมาใช้ในการแก้ปัญหา มาใช้ในการเรียนการสอนจึงทำให้วิชาการเหล่านั้นไม่ตรงต่อปัญหาของประเทศอย่างแท้จริง วิทยาการในต่างประเทศทำการวิจัยค้นคว้าบนสภาพภูมิอากาศเมืองหนาว แต่เมื่อมาใช้กับเมืองร้อนขึ้นก็จะได้เห็นได้ชัดเจนว่าปัญหาจะเกิดขึ้นตามมา วัฒนธรรมของคนตะวันตกที่อยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างผสมกลมกลืนกันทั้งมนุษย์ สัตว์และสิ่งแวดล้อมกับวัฒนธรรมตะวันตกที่มุ่งเอาชนะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมย่อมนำมาซึ่งหลักมนุษยศาสตร์และรัฐศาสตร์ที่แตกต่างกัน การไม่ผสมกลมกลืนของความรู้ วิชาการและวัฒนธรรมในสังคมของไทยและของภูมิภาคอาเซียนจึงปรากฏให้เห็นได้ทั่วไป ผู้สอนจำนวนไม่น้อยพอใจและภูมิใจกับสารวิชาการที่ตนเองนำมาจากต่างประเทศ โดยมาประยุกต์ใช้เท่าที่ควร ขาดการศึกษาทำความเข้าใจในสภาพเป็นจริงของประเทศเราอย่างมาก การวิเคราะห์ค้นคว้าต่อปัญหาของเราเองยังไม่เข้มข้นลึกซึ้งพอ

ข้ออ่อนด้อยประการที่ห้า คือ กระบวนการสร้างและการพัฒนาข้อความรู้ในประเทศยังมีน้อย

กระบวนการที่เกี่ยวกับความรู้และวิชาการความรู้ในประเทศไทยและประเทศในอาเซียนของเรายังเน้นตัวเนื้อหาความรู้เป็นหลัก แต่กระบวนการสร้างและพัฒนาความรู้ขึ้นในประเทศของเราเองยังมีอยู่ไม่มากนัก เริ่มแต่กระบวนการวิจัยค้นคว้ายังมีน้อยและไม่ถือเป็นภาระหลักของอาจารย์มหาวิทยาลัย กระบวนการเรียนการสอนยังเน้นการให้ความรู้ด้วยการจำ ทำ ใช้มากกว่า การคิด สร้างและพัฒนา นักศึกษาของไทยและอาเซียนยังเน้นการรับความรู้จากครูเป็นหลัก ครูเองก็ไปรับมา

จากตะวันตก ในขณะที่เดียวกันการสอนของครูเองก็ยังคงเป็นการให้ความรู้มากกว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและสร้างความรู้ด้วยตนเอง การวิเคราะห์หิวาจารย์ความรู้และการนำความรู้ไปใช้อย่างวิเคราะห์หิวาจารย์ก็ยังมีอยู่น้อยเช่นเดียวกัน ยิ่งการนำเสนอทิศทางการใหม่ๆ จากการวิจัยค้นคว้าและการเรียนการสอนยิ่งมีน้อยในไทยและในภูมิภาคเราจึงขาดความรู้ที่ลึกซึ้ง อย่างเต็มที่และจริงจัง การสอนด้วยวิธีวิจัย การสอนประสบการณ์จริง การสอนให้คิดวิเคราะห์และการสอนให้หาความรู้ด้วยตนเองต้องพัฒนาขึ้นให้มาก

ข้ออ่อนด้อยประการที่หก คือ การขาดนักวิชาการที่ลึกซึ้งและศึกษาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

ข้อนี้ นับเป็นข้ออ่อนด้อยที่สำคัญอย่างมากในทางวิชาการของไทยและของอาเซียน เรายังมีนักวิชาการเฉพาะสาขาที่ยังไม่ลึกซึ้งและศึกษาเรื่องหนึ่งเรื่องใดอย่างเฉพาะเจาะจงต่อเนื่องกันยาวนานจนพอที่จะเป็นเอตทัคคะในเรื่องนั้นสำหรับประเทศและภูมิภาคอย่างมากพอ เมื่อเรานึกถึงเรื่องหนึ่งเรื่องใดในภูมิภาคของเราพร้อมกับจะหาผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นในภูมิภาคของเรา จะพบว่าเรานึกถึงนักวิชาการด้านนั้นในยุโรปหรืออเมริกาได้เร็วและมากกว่านักวิชาการในภูมิภาคของเรา ทั้งนี้เพราะนักวิชาการในบ้านเราและภูมิภาคของเรา ยังไม่มีพัฒนาวิชาการอย่างลึก ต่อเนื่องยาวนานเพียงพอรวมทั้งยังไม่ได้แลกเปลี่ยนและเผยแพร่วิชาการกันในภูมิภาคอย่างจริงจังและต่อเนื่องเช่นกัน

ข้ออ่อนด้อยประการที่เจ็ด คือ การตรวจสอบและดูแลมาตรฐานทางวิชาการยังมีน้อย

โดยพื้นฐานของไทยและภูมิภาคที่เน้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลสูงจึงทำให้ระบบการประเมินและการตรวจสอบมีอยู่น้อย ถึงแม้จะมีอยู่บ้างแต่ก็ไม่เข้มข้นเท่าที่ควร นอกจากนี้ ในหลายประเทศสถาบันอุดมศึกษายังเป็นของราชการอยู่แล้ว การตรวจสอบดูแลจึงถือว่าไม่มีความจำเป็นมากนัก ส่วนใหญ่เมื่ออนุญาตให้มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาแล้ว

ถือว่ามีความมาตรฐานอยู่แล้ว การติดตามดูแลจึงเป็นแบบราชการคือดูในเชิงกระบวนการ แต่ในเชิงของผลผลิตคุณภาพมาตรฐานไม่ถือเป็นเรื่องใหญ่ ในขณะเดียวกันการแข่งขันระหว่างสถาบันและระหว่างบุคลากรทางวิชาการด้วยกัน ก็ยังไม่มีความจำเป็นมาก เพราะนอกจากส่วนมากจะเป็นสถาบันราชการแล้ว สถาบันแต่ละแห่งก็ยังมีคนเข้าเรียนอยู่มากพอสมควร ระบบและกระบวนการในการตรวจสอบและประเมินทางอุดมศึกษาของไทยและของอาเซียนเองก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างมีหลักวิชาและชัดเจนเท่าที่ควรเรายังบริหารและดำเนินงานในระบบราชการปกติ ไม่ใช่ระบบมหาวิทยาลัยที่ดูแลในเชิงของคุณภาพอย่างจริงจัง

ข้ออ่อนด้อยประการที่แปด คือ การส่งเสริมงานวิชาการยังไม่เต็มที่

การบริหารสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยและส่วนใหญ่ของประเทศในอาเซียนเองยังเน้นในเรื่องของระบบและกระบวนการทางการจัดการสูง รัฐบาลก็จะให้ความสำคัญกับตัวบุคคลและงบประมาณ ผู้บริหารและอาจารย์ก็จะให้ความสำคัญกับการบริหารการเงินและตัวบุคคล ในส่วนของบุคลากรอื่นๆ ก็ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม แต่สาระความรู้และวิชาการใหม่ๆ ที่ลึกซึ้งสอดคล้องกับสังคมอย่างจริงจังยังไม่ได้ให้ความสำคัญเต็มที่และจะให้ความสำคัญกับความรู้ที่ได้จากต่างประเทศ การส่งเสริมให้คณาจารย์และนักศึกษาได้ร่วมกันแสวงหาและพัฒนาความรู้ขึ้นมาเองยังมีน้อย การส่งเสริมให้อาจารย์ได้ทำวิจัยหรือไปร่วมประชุมวิชาการต่างประเทศก็ยังไม่มากเท่าที่ควร โดยเฉพาะในด้านของเงินทุน งบประมาณและค่าใช้จ่าย เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการยังคงมีเพียงเพื่อความอยู่รอดเท่านั้น ค่านิยมของนักวิชาการไทยเอง ก็ยังให้ความสำคัญกับตำแหน่งบริหารมากกว่าความก้าวหน้าทางวิชาการ สังคมเองก็ยกย่องนักวิชาการน้อย ผลตอบแทนทางวิชาการยังมีค่าต่ำ ความนิยมในทางวิชาการจึงมีไม่มากนัก

ข้ออ่อนด้อยประการที่เก้า คือ การร่วมมือกันทางวิชาการยังมีน้อย

ข้ออ่อนด้อยข้อนี้เห็นได้ชัดเจนทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค นักวิชาการของไทยและภูมิภาคอาเซียนยังมีลักษณะต่างคนต่างอยู่และต่างคนต่างทำเป็นส่วนใหญ่ ในแต่ละประเทศแม้จะมีสมาคมทางวิชาชีพอยู่แต่ก็ไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ยิ่งสมาคมในภูมิภาคด้วยแล้วยังไม่เข้มแข็งมากขึ้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะกิจกรรมต่างๆ ของสมาคมในลักษณะนี้จะต้องมีค่าใช้จ่ายอยู่ในระดับหนึ่ง แต่นักวิชาการของภูมิภาคยังขาดความร่วมมือในด้านนี้อย่างมากพอ นอกจากนั้นการร่วมกันทางวิชาการต้องมีการค้นคว้าวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

แต่การค้นคว้ายังไม่มากเพียงพอ การร่วมมือถึงไม่มีมากพอตามไปด้วย

ข้ออ่อนด้อยทั้ง 9 ประการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเราจะต้องมีการปฏิรูปอุดมศึกษากันอย่างจริงจังทั้งระบบ เราต้องการบุคลากรอุดมศึกษาทั้งคณาจารย์ผู้บริหารและบุคลากรอื่นๆ ในแนวใหม่ รุ่นใหม่ เราต้องการผู้นำทางอุดมศึกษาที่เป็นนักวิชาการอย่างแท้จริงทั้งนักวิชาการในสาขาของตนเองและนักวิชาการอุดมศึกษาด้วยพร้อมกันไป

แต่เรามีผู้นำอย่างนั้นชัดเจนและมากพอหรือยัง ถ้ายัง เราจะทำอย่างไรให้มีย่างมากพอ?

การพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ “รูปแบบและทิศทางการวิจัย”

ตามที่รัฐบาลได้กำหนดแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ โดยระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ และได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนฯ ดังกล่าว โดยมอบหมายให้ทบวงมหาวิทยาลัยในฐานะเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการอุดมศึกษาของประเทศ เป็นผู้รับภาระตามยุทธศาสตร์การพัฒนภูมิปัญญาและการวิจัยเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาเอดส์ พร้อมทั้งได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการวิจัยและพัฒนาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536 เป็นต้นมา โดยโครงการวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการวิจัยในสาขาต่างๆ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ด้านสังคมพฤติกรรมศาสตร์ และด้านการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์นั้น ขณะนี้ทบวงมหาวิทยาลัยได้สนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับ

โรคเอดส์ไปแล้ว จำนวน 119 เรื่อง ซึ่งผลงานวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์เหล่านี้จำเป็นต้องมีการรวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์หรือนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ได้ ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้จัดการสัมมนาขึ้น เพื่อเป็นการระดมสมองจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการเป็นจำนวนกว่า 300 คน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิจัยด้านโรคเอดส์ในสังกัดมหาวิทยาลัย/สถาบัน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อกำหนดทิศทางการความต้องการในอนาคต และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ทั้งในสาขาที่มีความจำเป็น และสาขาที่ยังขาดแคลน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในอนาคตต่อไป

ทบวงมหาวิทยาลัย ได้กำหนดแนวคิดหลักของการสัมมนา เรื่อง การพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัย

เกี่ยวกับโรคเอดส์ขึ้น โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาและทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในอนาคต ปัญหาการเสนอเค้าโครงการวิจัยและทิศทางการต้องการงานวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ คือ

1. การวิจัยนโยบายของการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดของโรคเอดส์

2. การวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์
3. การวิจัยโรคเอดส์ทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์
4. การวิจัยโรคเอดส์ด้านชีววิทยาการแพทย์
5. การวิจัยโรคเอดส์ด้านระบาดวิทยา
6. การวิจัยโรคเอดส์ด้านคลินิก

การวิจัยปัญหาเฉพาะประเทศไทย: ด้านโรคเอดส์

คณะทำงาน

1. นายแพทย์วิพุธ พูลเจริญ
กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข
2. รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงบุญมี สถาปัตยวงศ์
คณะแพทยศาสตร์ รพ.รามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา ส. จันเจริญ
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรทัย อาจอ่ำ
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
5. อาจารย์นายแพทย์ เกียรติ รัชชรุ่งธรรม
คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพปัญหาและงานวิจัยที่ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน

1. การวิจัยนโยบายของการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดของโรคเอดส์

จากการที่มีการระบาดของโรคเอดส์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 กระทรวงสาธารณสุข ได้พยายามยับยั้งการระบาดของโรคเอดส์อย่างจริงจัง แต่เนื่องจากปัญหาของโรคเอดส์ ไม่ใช่ปัญหาเพียงการเจ็บป่วยเท่านั้น

แต่มีผลกระทบต่อทั้งทางด้านสังคมเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ในปี พ.ศ. 2534 กระทรวงสาธารณสุขจึงได้พยายามผลักดันให้องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของปัญหาโรคเอดส์ และร่วมกันแก้ปัญหา โดยได้จัดตั้งในรูปของคณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และหลังจากนั้น ได้พยายามผลักดันแผนงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์เข้าเป็นแผนหนึ่งในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนนี้ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ในปี พ.ศ. 2537 จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และระดมทรัพยากรจากหน่วยงานต่างๆ ทางภาครัฐและเอกชนมาร่วมกันดำเนินงานในแผนดังกล่าว อีกทั้งยังกำหนดงบประมาณของรัฐ เพื่อรองรับกับกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกแปลงจากแผนปฏิบัติการ โดยใช้งบประมาณที่ให้การสนับสนุนเป็นเครื่องมือในการควบคุมกำกับกำหนดทิศทาง และนโยบาย ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการเข้มแข็งและมีเอกภาพ

ก่อนปี พ.ศ. 2539 กระทรวงสาธารณสุขได้มีความพยายามที่จะศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการบริหารจัดการในส่วนของโครงการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ ซึ่งสามารถดำเนินการได้เพียงการประเมินแผนงานหรือทบทวนแผนงานบางกิจกรรมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ

หรือภาคเอกชนสาธารณประโยชน์ หรือกิจกรรมที่ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรนานาชาติเท่านั้น จนในปี พ.ศ. 2540 โครงการโรคเอดส์สหประชาชาติ (UNAIDS) กับกระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกัน ให้ทุนแก่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI) ให้เข้ามาศึกษาโครงสร้างที่มีผลกับการบริหาร นโยบายของประเทศไทย เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างการบริหารนโยบายของประเทศไทย โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีงบประมาณน้อยลง มีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรในภูมิภาคและท้องถิ่นมากขึ้น และให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ใหม่ที่มุ่งเน้นให้ การสร้างศักยภาพของ คน ครอบครัว และชุมชน เป็น ประเด็นสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ใน ประเทศไทย ซึ่งผลการดำเนินการยังอยู่ในระหว่าง ดำเนินการ

ประเด็นที่จัดได้ว่าเป็นการวิจัยที่สำคัญ และจะ ส่งผลให้การพัฒนานโยบายโรคเอดส์ในประเทศไทย เป็นไปอย่างรวดเร็วได้แก่

(1) โครงสร้างข้อมูลข่าวสารในประเทศที่ทำให้ สามารถติดตามแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ โรคเอดส์ พฤติกรรมของประชาชนในกลุ่มเป้าหมาย ต่าง ๆ ข้อมูลแสดงผลกระทบทางสังคม และเศรษฐกิจ ของโรคเอดส์ ซึ่งในอดีตเป็นข้อมูลในระดับประเทศ หากมีการกระจายอำนาจไปสู่ระดับภูมิภาคและท้องถิ่น จะต้องพัฒนาโครงสร้างข้อมูลข่าวสารในระดับดังกล่าว ด้วย

(2) การวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ทั้งในระดับ ภูมิภาค และจุลภาค ที่นำเสนอภาวะที่ประเทศจะต้อง แบกรับ ซึ่งการวิจัยที่ผ่านมาในด้านนี้เน้นในการปลูกเร้า ผู้กำหนดนโยบายให้ตระหนักว่าจะต้องเข้ามาดำเนินการ เท่านั้น แต่ยังขาดการวิจัยอีกจำนวนมากที่จะเป็นพื้นฐาน ให้ผู้กำหนดนโยบายใช้ในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ในการดำเนินการในอนาคตเป็นในรูปการประเมินเชิง เศรษฐกิจ (Economical Assessment)

(3) การวิจัยเชิงบริหารจัดการที่จะช่วยผู้บริหาร โครงการ หรือ ผู้กำหนดนโยบายได้ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาความสัมพันธ์อันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ทางเลือกของการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ใน บริบทที่นำความเกี่ยวพันอันกับกระบวนการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และการปกครองเข้ามาประยุกต์ใช้ เช่น System Dynamic Assessment ของโครงการ ในระดับชาติ หรือ Simulation Model ที่แสดงผล เปลี่ยนแปลงในอนาคตถ้ามีการเลือกทำกิจกรรมที่เป่า หมายแตกต่างกัน

(4) การศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการ โครงการในระดับองค์กรท้องถิ่นที่มีอยู่แล้ว เช่น เทศบาล หรือเกิดขึ้นใหม่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้การสร้างสิ่งแวดล้อมการทำงานในลักษณะสังคมประชาชาติ โดยมีองค์กรอื่นๆ ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน สาธารณประโยชน์ ธุรกิจเอกชน และนักวิชาการเข้าร่วมประสานเพื่อเสริมสร้างความ เข้มแข็งในระดับนี้

(5) การศึกษาระบบการคลังสาธารณสุขและ สังคม (Health Financial and Social Security System) ที่จะใช้เป็นพื้นฐานรองรับภาระการดูแลผู้ ติดเชื้อ ผู้ป่วยโรคเอดส์และครอบครัว ในอนาคต เพราะภาระดังกล่าวเป็นปัญหาเรื้อรังที่จะยืนยาวต่อไป ในอนาคต การพัฒนาโครงสร้างดังกล่าวขึ้นมาเตรียม ไว้จึงต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนตลอดจนโครงสร้าง ดังกล่าวจะเป็นแนวทางสำหรับรองรับปัญหาโรคเรื้อรัง หรือปัญหาสังคมเรื้อรังบางประการในสังคมไทยใน อนาคตได้ด้วย

(6) การศึกษาการปรับระบบบริการสาธารณสุข และการแพทย์ ให้สามารถรองรับเงื่อนไขของโรค เรื้อรังดังเช่นโรคเอดส์ ซึ่งจะเพิ่มสมรรถนะให้กับ เครือข่ายสถานบริการ และนำเอาเครือข่ายของผู้ติดเชื้อ โรคเอดส์เข้ามาเสริมประสิทธิผลของการให้บริการดูแล ทั้งทาง กาย จิต และสังคม ของผู้ป่วยโรคเอดส์ได้อย่าง ครอบคลุม

(7) การพัฒนาองค์ความรู้ และสมรรถนะของหน่วยงานต่างๆ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ ให้สามารถประเมินผลการดำเนินงานไปเป็นกิจกรรมในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ตลอดจนสร้างเครือข่ายที่จะช่วยในการประเมินผลกระทบของโครงการในระดับประเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับแก้แผนงานและโครงการที่ด้อยประสิทธิภาพ อันจะเป็นการเสริมให้การบริหารนโยบายมีความคุ้มค่า ยิ่งขึ้น

(8) การศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ในประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลในการปรับแก้วิธีการบังคับใช้ หรือ ปรับแก้เนื้อหาของ กฎหมาย ระเบียบ และแนวทางจริยธรรมที่อาจเป็นอุปสรรคแก่การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเอดส์

2. การวิจัยโรคเอดส์ ด้านเศรษฐศาสตร์

นับตั้งแต่ปี 2527 ที่พบผู้ป่วยเอดส์รายแรกของประเทศไทย ได้มีการศึกษาค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับ HIV/AIDS อย่างกว้างในประเทศ และต่างประเทศ ทั้งทางด้านการศึกษาพยาบาล การแพทย์ ระบาดวิทยา สังคม และทางด้านเศรษฐกิจเป็นต้น ในจำนวนนี้มีงานวิจัยด้าน HIV/AIDS จำนวนหนึ่งของไทยที่ศึกษาในมุมมองทางด้านเศรษฐศาสตร์

ในปี 2533 เริ่มมีการศึกษาถึงค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาผู้ป่วยด้วยโรคเอดส์ และโรคสืบเนื่องจากเอดส์ (Kongsin, S. and Otters, 1992) ซึ่งพบว่า ค่าดูแลรักษาผู้ป่วยเหล่านี้ค่อนข้างสูงกว่าการเจ็บป่วยด้วยโรคอื่นและก่อให้เกิดผลเสียหายทางด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากค่ารักษาพยาบาล และการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (Viravaidya M., and others, 1993) ผลกระทบของการป่วยเป็นโรคเอดส์นี้ยังมีต่อภาคขนส่งทางบกของไทยด้วย เนื่องจากผู้ขับรถบรรทุกนิยมใช้ยากระตุ้นประสาทเพื่อให้งานได้ยาวนานขึ้น และการนี้จะตามด้วยการใช้

บริการทางเพศ จึงมีผลทำให้ผู้ขับรถบรรทุกมีปัญหาเรื่องการติดเชื้อเอดส์ค่อนข้างสูง (Ministry of Public Health, 1993)

การตายจากโรคเอดส์เริ่มมีมากขึ้นหลังจากที่พบคนไข้เอดส์รายแรก จึงได้มีการศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อครัวเรือนที่มีสมาชิกเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ (Pitiyanon, S., S. Kongsin and Wattana S. Janjaroen, 1994) โดยใช้เขตภาคเหนือเป็นกรณีศึกษา การตายด้วยโรคเอดส์ของสมาชิกมีผลกระทบต่อครัวเรือนค่อนข้างมาก กระทบต่อแรงงาน เนื่องจากผู้ป่วยและตายเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน ดังนั้นภาระจึงตกอยู่กับสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งจำเป็นต้องปรับสภาพการดำรงชีวิตใหม่ รัฐจำต้องมีนโยบาย และมาตรการต่างๆ เพื่อจะรองรับกับปัญหาที่เกิดขึ้น ครัวเรือนเหล่านี้จะยากจนลง มีการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายในครอบครัวทางด้านต่างๆ มีเด็กกำพร้าและผู้สูงอายุ ซึ่งขาดผู้ดูแลมากขึ้น (Janjaroen, W.S., 1996)

แม้ว่ารัฐได้ใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากในการให้การศึกษ ป้องกัน และรักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคเอดส์ แต่จำนวนผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น มิได้ลดลงเท่าที่ควร จากการศึกษาในประเทศไทย และของต่างชาติพอจะทำให้มองเห็นภาพได้ว่า การป่วยและการตายด้วย HIV/AIDS จะมีผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ แต่มีการศึกษาโรคเอดส์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ค่อนข้างน้อยมาก การศึกษาและวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับ HIV/AIDS ในอีก 5 ปี สมควรที่จะอยู่ในหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 Macro point of view

หัวข้อที่ควรศึกษามีดังต่อไปนี้

(1) บทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชน ในการให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยด้วยโรคเอดส์ใครควรเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย มากน้อยแค่ไหน และด้วยกระบวนการอย่างไร เพื่อให้เกิดการประหยัดและยุติธรรมต่อสังคมโดยส่วนรวม

(2) ผลกระทบของการป่วย และการตาย จากโรคเอดส์ต่อเศรษฐกิจภาคต่างๆ และนโยบายที่จะป้องกัน และแก้ไขปัญหานั้นที่จะเกิดขึ้น

- ภาคอุตสาหกรรม
- ภาคเกษตร
- ภาคบริการ
- ระบบครอบครัว
- ระบบการศึกษาของประเทศ
- แรงงานของประเทศ ฯลฯ

(3) ผลกระทบของการป่วยและการตายจากโรคเอดส์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

(4) นโยบายของรัฐในการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน

(5) นโยบาย และมาตรการของรัฐในการให้ความช่วยเหลือครัวเรือนที่มีผู้ป่วยและตายจากโรคเอดส์ เช่น การสร้างงาน และสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น

2.2 Micro point of view

เนื่องจากมีความพยายามคิดค้นวัคซีนเพื่อยืดชีวิตผู้ป่วย และมีโครงการต่างๆ ที่จะให้ความรู้และป้องกันไม่ให้โรคนี้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วพร้อมทั้งวิธีการต่างๆ ที่จะดูแลรักษาผู้ป่วย ดังนั้น หัวข้อที่สมควรจะทำการศึกษามีดังต่อไปนี้

(1) Cost-(benefit) effectiveness of HIV/AIDS vaccine.

(2) Cost-(benefit) effectiveness of HIV/AIDS patient's treatment in public and private hospital and home care.

(3) Cost-(benefit) effectiveness of various AIDS intervention programs.

(4) Cost-(benefit) effectiveness of multidrug and cost per unit of treatment.

(5) Cost-benefit (effectiveness) of various intervention programs.

(6) Commercial sex market : characteristics, demand and supply of services.

(7) Effective-demand for condom used.

3. การวิจัยโรคเอดส์ทางด้านสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์

โรคเอดส์ เป็นปัญหาสุขภาพของมนุษยโลกที่ไม่อาจจะแก้ไขได้โดยวิธีการทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ได้เพียงอย่างเดียว แต่เป็นปัญหาของทุกคนในสังคมที่จะต้องร่วมกันแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการผลิตยาหรือวัคซีนยังไม่ประสบผลสำเร็จ เป็นที่ทราบกันดีว่า การแพร่ระบาดของเชื้อ HIV/AIDS สามารถแพร่ได้ทางเลือดและสารคัดหลั่งของร่างกาย ซึ่งช่องทางการแพร่ระบาด (mode of transmission) ที่พบมากที่สุดในประเทศเราก็คือ เพศสัมพันธ์ รองลงมา ก็คือการใช้เข็มฉีดยาร่วมกันของผู้ติดยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น จากลักษณะการแพร่ระบาดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากสังคมและพฤติกรรมของคน ในทางกลับกัน การแก้ไขปัญหานี้จึงต้องแก้ไขที่สังคม และพฤติกรรมของคน แต่ถึงแม้ว่าจะทราบสาเหตุของปัญหาอย่างชัดเจนก็ตาม การแก้ไขไม่ใช่เป็นสิ่งที่ง่าย เพราะพฤติกรรมของคนมีความสลับซับซ้อนแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม (social context) อย่างมากมาย

ในการศึกษาปัญหาดังกล่าว ได้มีนักวิจัยสองกลุ่มที่สำคัญคือ

- นักวิจัยทางสังคมวิทยาหรือมานุษยวิทยาและ
- นักพฤติกรรมศาสตร์

โดยนักวิจัยกลุ่มแรกจะให้ความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมของคนที่มีเหตุปัจจัยเกี่ยวข้อง เช่น วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อนิยมประเพณีต่างๆ ซึ่งมีตัวแบบ (model) ของการวิเคราะห์พฤติกรรมอย่างชัดเจน ผลจากการศึกษาของนักวิจัยทั้งสองกลุ่มจึงมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะการนำผลการศึกษาไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ กับกลุ่มเป้าหมาย

ปัญหาที่สำคัญของการนำผลการศึกษาไปใช้ในทางปฏิบัติ ก็คือ

- 1) ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง
- 2) มีความล่าช้าไม่ทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
- 3) ขาดความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและ
- 4) ผลการศึกษาไม่สามารถนำไปขยายผลในระดับนโยบายได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การศึกษาปัญหาต่างๆ จึงต้องพิจารณาถึงการนำผลไปปฏิบัติดังที่กล่าวข้างต้นเป็นสำคัญ ปัญหาที่ควรทำการศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์แบ่งเป็น 2 ส่วนที่สำคัญคือ การป้องกันปัญหาและการดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยโรคเอดส์ โดยในแต่ละส่วนมีประเด็นที่ควรศึกษา ดังนี้ คือ

3.1 การป้องกัน

- (1) ศึกษาการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านเนื้อหา และวิธีการในบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน
- (2) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการแพร่ระบาดของเชื้อ HIV/AIDS
- (3) ศึกษาวิธีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเพศอย่างยั่งยืน
- (4) ศึกษาวิธีการต่อรองเพื่อหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงในแต่ละกลุ่มประชากร
- (5) ศึกษาวิธีการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศเหมาะสมกับกลุ่มประชากรต่างๆ
- (6) ประเมินการเรียนการสอนเกี่ยวกับเพศศึกษาทั้งในด้านประสิทธิภาพ Efficiency และประสิทธิผล Effectiveness และ
- (7) ศึกษาการสร้างเจตคติที่ดีหรือการเคารพตนเองอย่างมีคุณค่า Self Esteem เพื่อนำไปสู่การลดพฤติกรรมเสี่ยง

(8) ศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถนำผลการศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ได้จริง

(9) ศึกษารูปแบบการพัฒนาการประชาสังคม (Civil Society) ด้านเอดส์

3.2 การดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยโรคเอดส์

(1) ศึกษาศักยภาพของสถาบันครอบครัว ชุมชน กลุ่ม/องค์กรทางสังคมต่างๆ ในระดับชุมชนในการดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยโรคเอดส์

(2) ศึกษาวิธีการรักษา/บำบัดผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยโรคเอดส์ ด้วยวิธีทางสังคมและจิตใจ (Socio-Psychological Treatment) หรืออาจเรียกอีกอย่างว่า Alternative Medicine

(3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยโรคเอดส์ กับประชาชน โดยทั่วไปในสังคม

(4) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจของผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS

(5) การศึกษารูปแบบการช่วยเหลือของชุมชน/ครอบครัวต่อการดูแลและสงเคราะห์ ผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อเอดส์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. การวิจัยโรคเอดส์ด้านชีววิทยาการแพทย์ (Biological Research in HIV)

4.1 ไวรวิทยาของ HIV (HIV Virology)

ความเป็นมาและปัญหา

จากหลายรายงานพบว่าประเทศไทยมีเชื้อ HIV ระบาดอยู่อย่างน้อย 2 สายพันธุ์ได้แก่ สายพันธุ์ E และสายพันธุ์ B ซึ่งมี Bthai และ Bmn และเชื่อว่าอาจจะมีสายพันธุ์ C ด้วย เป็นที่สังเกตว่าสายพันธุ์เหล่านี้มีการระบาดในกลุ่มเสี่ยงที่แตกต่างกันกล่าวคือสายพันธุ์ E ระบาดใน Heterosexuals ในขณะที่สายพันธุ์ Bthai ระบาดใน VDU's ส่วนสายพันธุ์ Bmn พบระบาด

ส่วนใหญ่ในชาย homo/bisexuals จึงนำมาซึ่งคำถามวิจัยหลายประการ เช่น คุณสมบัติของสายพันธุ์เหล่านี้มีความแตกต่างกันหรือไม่/อย่างไร (phenotypic differences) ทำไมจึงมีการระบาดของสายพันธุ์ที่ต่างกันในกลุ่มเสี่ยงที่แตกต่างกัน (segregation in risk groups) สายพันธุ์ที่ต่างกันจะมีผลต่อการดำเนินโรคในผู้ติดเชื้อแตกต่างกันหรือไม่/อย่างไรการตอบสนองต่อยา antiretroviral agents การพัฒนาวัคซีนที่เหมาะสมสามารถครอบคลุมเชื้อหลายสายพันธุ์ได้ มีการศึกษาและรายงานเบื้องต้นบ้างแล้วในบางหัวข้อ เช่น การเปรียบเทียบการดำเนินโรคของสายพันธุ์ E กับ B พบว่ามีทั้งรายงานที่บ่งว่า E มีการดำเนินของโรคที่รุนแรงและเร็วกว่า (เป็น cross sectional study) ไม่พบความแตกต่างของการดำเนินโรค (เป็น retrospective cohort) แต่จำนวนประชากรที่ศึกษาค่อนข้างน้อย และยังไม่ใช่ cohort ที่เตรียมฐานข้อมูลไว้ดีพอ

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในหลอดทดลองที่ระบุว่าสายพันธุ์ E มีคุณสมบัติที่จะติดเชื้อ Langerhans' cell ได้ง่ายกว่าสายพันธุ์ B แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยนี้ไม่สามารถยืนยันได้โดยนักวิจัยกลุ่มอื่น ดังจะเห็นได้ว่าการศึกษาทางไวรัสวิทยาของสายพันธุ์ E ยังมีค่อนข้างน้อย

ประเด็นการวิจัยที่ควรให้การสนับสนุน

1) การศึกษาคุณลักษณะของเชื้อสายพันธุ์ E และ Bthai เปรียบเทียบกับสายพันธุ์ B จากอเมริกาเหนือและยุโรป ทั้ง genotypic และ phenotypic characteristics ในแง่ phenotypic study ได้แก่ replication kinetics, cell tropism, syncytium induction และ drug susceptibility

2) การศึกษาทางด้าน Subtype Epidemiology ทั้ง serological and molecular epidemiology ซึ่งจะมีประโยชน์ในการวางแผนการศึกษาด้านวัคซีน

3) การศึกษาทดสอบประสิทธิภาพของยาทั้ง chemical และ biological agents ในแง่ฤทธิ์ต้านเชื้อ

HIV (anti-HIV activity) ในห้องปฏิบัติการ (in vitro) ทั้งนี้รวมทั้งยาสมุนไพรด้วย

4) การเตรียมเชื้อสายพันธุ์ต่าง ๆ จากผู้ป่วยโดยวิธี Culture expansion หรือ molecular cloning เพื่อใช้สำหรับเป็น standard stock ในประโยชน์ต่าง ๆ เช่น in vitro anti-HIV screening, neutralizing assay, QC for viral load testing เป็นต้น

5) การสร้างต้นแบบ (Prototype) ของ recombinant HIV product หรือ recombinant HIV-Vectors เพื่อพัฒนา HIV vaccine ต่อไป อาจเป็นความริเริ่มของนักวิจัยไทยเองหรือร่วมมือกับนักวิทยาศาสตร์ต่างประเทศก็ได้

4.2 ภูมิคุ้มกันวิทยาของ HIV (HIV Immunology)

ความเป็นมาและปัญหา

การศึกษาและพัฒนาด้านภูมิคุ้มกันวิทยาของ HIV ในประเทศไทยนั้น ยังถือว่าการดำเนินการไปน้อยมากเท่าที่ทราบ neutralizing antibody ยังไม่มีการพัฒนาขึ้นมาอย่างจริงจัง มีการศึกษาเล็กน้อยเกี่ยวกับ cytokines profiles ใน HIV infection ระยะต่างๆ ของโรค มีการศึกษา CTL ในระดับพื้นฐาน และมีการศึกษาด้านอื่นๆ เช่น Antibody (anti-GM2)-complement mediated cytotoxicity เป็นต้น เพื่อการศึกษาในด้านพยาธิกำเนิดภูมิคุ้มกันที่ต้านทานการติดเชื้อ (protective immunity) และโดยเฉพาะการศึกษาวัคซีนในขั้นที่ 1 และ 2 หรือแม้แต่ขั้นที่ 3 นั้น การศึกษาด้านภูมิคุ้มกันวิทยาของ HIV เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษา cell mediated immunity (โดยเฉพาะ CTL) ซึ่งมีข้อมูลจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นว่าดูจะมีบทบาทสำคัญในด้าน protective immunity จึงควรมีการสนับสนุนการศึกษาด้านนี้อย่างจริงจัง

(โปรดติดตามในฉบับต่อไปเดือนเมษายน 2543)

นายประจวบ ไชยสาส์น รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย เป็นประธานในพิธีมอบใบอนุญาตจัดตั้ง “วิทยาลัยปทุมธานี” สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งที่ 47 ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย แก่ นางชนากานต์ ยืนยง ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้ง ณ โรงแรมสยามซิตี กรุงเทพมหานคร

.....ติดตามข่าวสารด้านการอุดมศึกษาได้จาก.....

อนุสารอุดมศึกษา เอกสารเผยแพร่รายเดือน นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการอุดมศึกษาไทย
จดหมายข่าวรายสัปดาห์ เสนอข่าวสารและความเคลื่อนไหวในแวดวงอุดมศึกษา ข่าวสารเกี่ยวกับภารกิจของ
ทบวงมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด

ดำเนินงานโดย ฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

E-mail : intcoop@mua.go.th

URL : www.mua.go.th

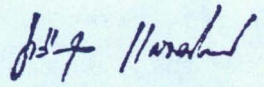
ชื่อ.....

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 2/2529
ไปรษณีย์หลานหลวง

ทบวงมหาวิทยาลัย ที่อยู่.....

328 ถนนศรีอยุธยา

พญาไท กรุงเทพฯ 10400

(นางเครือวัลย์ แยมป์รางค์)
หัวหน้าฝ่ายสารบรรณ